

zakere edildiği 8-9 Ağustos 1909 tarihli Meclis-i Meb'ûsan oturumları neticesinde Adliye Nezâreti müşavirliğine tayin edildi. Bu esnada bazı milletvekilleri maaşının yüksekliğine (aylık 150 lira), ülkede yetişmiş hukukçuların varlığına ve "ecnebi bir muallimin" gereksizliğine dikkat çekerek tayinine karşı çıkarken başta Necmeddin Molla olmak üzere diğer mebuslar, müşavirin görevinin muhâkeme usulünü basitleştirmek için lâyhalar hazırlamak ve hükümetin tebliği üzerine bazı önemli hukukî meseleler hakkında mütalaa beyan etmekle sınırlı olduğunu, ancak bunu yapacak kimsenin de İslâm ve Batı hukukunda uzman olması gerektiğini belirterek tayini lehine tavır aldılar (*Takvîm-i Vekâyi'*, sy. 313, s. 24-25; sy. 314, s. 1-4).

Ostrorog bu yıllarda *Stamboul ve La Patrie* gazetelerinde yazılar yazdı, siyasi parti programlarını tercüme ederek Ah-rar Fırkası'nın program çalışmalarına katıldı, Japonya rönesansı hakkında bir konferans verdi. Adliye Nezâreti'nin, müşavirliği kaldırma kararının ardından bu görevdeki iki yıllık mukavelesi daha dolmadan istifa etti (31 Mart 1911). İstifasından hemen sonra İngiliz Dışişleri Bakanlığı müsteşar yardımcısı Sir Eyre Crowe'a Türkiye'nin durumu hakkında bir rapor sundu. Türkiye'deki son görevi Aralık 1913'te getirildiği Bâbâli birinci hukuk müşavirliğidir. I. Dünya Savaşı devam ederken Türkiye'den ayrılan Ostrorog, Türkiye ile ilişkisini devam ettirmekle beraber son yıllarını Londra'da geçirdi ve burada öldü. Cenazesi İstanbul'a getirilerek Feriköy Katolik Mezarlığı'na defnedildi. Şahsi eşyaları ile kitapları, Rahmi Koç tarafından satın alınan Ostrorog Yalısı'ndadır. Kitapların bir kısmı ve yağlı boya bir portresi oğlu

Jean tarafından İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Enstitüsü'ne bağışlanmıştır ve hâlâ enstitüde muhafaza edilmektedir.

Türkiye'nin siyasi durumu ve hukuk sistemi hakkında kitaplar kaleme alan Ostrorog, yabancı ve yerli makamlara raporlar sunmuştur. Bilinen ilk raporu vilâyet-i selâse adliye islahatı esnasında düvel-i muazzama sefirlerinden birine verdiği, kişilik haklarının korunmasına dair rapordur (1907). Manyasizâde Refik Bey'e sunduğu ilk raporla Necmeddin Molla'ya sunduğu 15 Temmuz, 12 Ağustos, 19 Ekim, 13 Kasım ve 20 Kasım 1909 tarihli raporları önce İstanbul'da (Pera 1909), daha sonra Fransa'da *Pour la réforme de la justice ottomane* adıyla kitap halinde yayımlanmıştır (Paris 1912). Kitaptaki ilk raporun Türkçe çevirisi 31 Mart'ta (1325) *Tanin*'de imzasız olarak, ardından *İlm-i Hukuk ve Mukayese-i Kavânin Mecmuası*'nda, mahkeme teşkilâtıyla ilgili 19 Ekim 1909 tarihli raporun metin kısmının tercümesi ise yine *Tanin*'de neşredilmiştir (bk. bibl.). Ostrorog'un yazdığı diğer eserler şunlardır: *Droit romain de la comptabilité des banquiers à Rome / Droit français et législation comparée de la constitution des sociétés anonymes en France, dans l'Empire allemand et en Grande-Bretagne* (Paris 1892); *Conférence sur la renaissance du Japon* (İstanbul 1327); *Le Problème turc* (Paris 1917; İng. trc. Winifred Stephens, *The Turkish Problem: Things Seen and a Few Deductions*, London 1919); *The Angora Reform* (London 1928; T trc. Yusuf Ziya Kavakçı, *Ankara Reformu*, İstanbul 1972). "Usûl-i Fıkıh, Türk Ruhiyatı ve İnkılâp" başlıklı üç konferans-tan oluşan son eser Cumhuriyet döneminin hukuk devrimiyle ilgili önemli bilgiler

çermektedir. Ostrorog, Mâverdü'nin *el-Ahkâmü's-sultânîyye*'sinin imâmet ve cihad emirliğine dair iki bölümünü, eserin genel bir değerlendirmesini yaptığı hacimli bir girişle birlikte Fransızca'ya çevirmiştir (*el-Ahkâm es-soulthânîya: Traité de droit public musulman*, I-II, Paris 1901-1906; eserin hilâfetle ilgili bölümü girişle birlikte: *le Droit du califat*, Paris 1925; Beyrut 1982).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, DH.MKT, nr. 389/32; BA, Y.PRK.AZJ, nr. 38/47, 47/17; BA, İ.OM, nr. 4/1315 Z 5; BA, İ.TAL, nr. 192/1317 C 160; BA, BEO, nr. 2901/217510, 3885/291311; BA, İ.HR, nr. 433/1332 M 16; Léon Ostrorog, "İslâhât-ı Adliyye", *İlm-i Hukuk ve Mukayese-i Kavânin Mecmuası*, sy. 3, İstanbul 1325, s. 177-185; a.mlf., "Devr-i Sâbıkta Hürriyet-i Şahsiyye", a.e., sy. 5 (1325), s. 333-341; Tanık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, İstanbul 1984, I, 143; Feroz Ahmad, *İttihad ve Terakki: 1908-1914* (trc. Nuran Yavuz), İstanbul 1986, s. 153; Nurhan Atasoy, *Kont Ostrorog'dan Rahmi M. Koç'a Boğaziçi'nde Bir Yalının Hikâyesi*, İstanbul 2004, s. 93-239; *Takvîm-i Vekâyi'*, sy. 313, İstanbul 13 Ağustos 1325, s. 24-25; a.e., sy. 314 (14 Ağustos 1325), s. 1-4; "İslâhât-ı Adliyye", *Tanin*, sy. 252, İstanbul 1909, s. 2; a.e., sy. 421-428 (1909); M. Şeyhmus Güzel, "Abidin Dino ile Kont Leon Ostrorog'dan Şeng Çeng'e", *TT*, XVI/91 (1991), s. 36-41; a.mlf., "Babadan Oğullara Ostroroglar", a.e., XVI/92 (1991), s. 73-78; M. Emin Elmacı, "Osmanlı Hukuk Reformunda Bir Öncü: Kont Leon Ostrorog", *AÜ Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi: OTAM*, sy. 29, İstanbul 2011, s. 1-30.

ALİ ADEM YÖRÜK

OTRANTO SEFERİ

1480'de
Gedik Ahmed Paşa tarafından
Güney İtalya'ya yapılan sefer.

Osmanlılar'ın İtalya'ya yönelik ilk askerî harekâtı olan bu seferin ana hedefi Otranto bölgesi (Apulia / Puglia) Osmanlı kaynaklarında Pulya (Polya) diye adlandırılır. Ayrıca Adriyatik'in güneybatı kıyısının en ucunda yer alması dolayısıyla bir köprü başı olarak kabul edilir. İbn Kemal, Pulya'nın coğrafyasını tanımlarken Akdeniz ile çevrili bulunduğunu açıklar. Pulya'nın büyük bir yer, mâmur bir memleket ve ürününün bol olduğunu yazar.

Otranto Seferi siyasi, askerî, dinî ve stratejik sebeplerle gerçekleştirilmiştir. Fâtih Sultan Mehmed, Venedik'le anlaşkıktan sonra dikkatini İtalya'ya yöneltmiş, böylece o sırada hayli zayıf, siyasi birlikten yoksun olan bu yarımada'yı ele geçirmeyi amaçlamıştı. Roma'nın fethinin İstanbul'dan sonra Hıristiyanlık dünyası için tam bir yıkılış olacağı da düşünülmüştü.

Kandıllı'da
Ostrorog
Yalısı –
İstanbul

İtalya'da bulunan Osmanlı casusları da siyasî durum hakkında devamlı raporlar gönderiyorlardı. Osmanlı kronikleri, Arnavutluk'taki direnişi ortadan kaldırmak için Gedik Ahmed Paşa'nın bu hareketi başlattığını yazar. Venedik'le yapılan barışın (1479) ardından bu devletin isteği üzerine sefere çıkıldığına dair görüşler de ileri sürülmektedir. Osmanlı fetihlerinin Balkanlar'daki seyrine bakıldığında coğrafik olarak uzanabileceği en yakın yer Adriyatik'in karşı kıyılarıydı. Bunların dışında Otranto Seferi, Fâtih'in gerçekleştirmek istediği bir dünya devleti planının bir parçası olacaktı. İtalyan şehir devletleri bir tehlike anında birleşse bile gerçekte birbirinden bağımsız hareket etmekteydi. Seferin başlamasından hemen önce Papa IV. Sixtus ve Napoli Kralı I. Ferdinand arasında Medici ailesinin etkisindeki Floransa'yı ele geçirmek amacıyla akdedilen ittifak neticesinde Floransa, Venedik, Milan ve Ferrara yönetimleri ortak hareket etmeye karar verdiler. Napoli kralı ile Flo-

ransa kuvvetleri Toskana'da savaşa tutuştu. Bu durum Osmanlılar açısından seferi başlatmak için uygun bir fırsat anlamına gelmekteydi.

İtalya seferine girişmeden önce Osmanlılar ayrıntılı bir planı uygulamaya koydu. Gedik Ahmed Paşa, seferi organize etmek ve hazırlık yapmak maksadıyla Epir'de bulunan, Güney İtalya'ya hâkim bir üs konumundaki Avlonya'ya sancak beyi tayin edildi. Apulia'ya yalnızca 50-60 mil uzaklıktaki Avlonya sefer için en uygun yerd. Adriyatik'in Balkan sahillerindeki kıyı şeridinde hâkim olan Osmanlı kuvvetleri için planın ilk hedefi bu sahil şeridiyle İtalya arasında kalan Zanta, Kefalonya ve Ayamavra adalarını ele geçirmektir. Sancak beyliği yanında aynı zamanda kaptan-ı deryâ olan Gedik Ahmed Paşa kumandasındaki donanma fazla zorlanmadan bu üç adayı 1479'da aldı. Arnavutluk fütuhatını da gerçekleştiren ve işleri yoluna koyan Gedik Ahmed Paşa İstanbul'a geldi. İtalya konusunda padişahla görüştü. Sefere çıkılması

yönünde karara varıldı. Bu kararın alınmasında adaların eski prensi III. Leonardo Tocco'nun Napoli hânedanına mensup bir kadınla evlenmesi de etkili oldu. Napoli kralı, yapılan hazırlıkların farkında olmasına rağmen dikkatini Toskana'daki savaşa verdiği için birkaç önemsiz girişim dışında ciddi adımlar atamadı. Gedik Ahmed Paşa hazırlıklarını Gelibolu'da tamamladı. Osmanlı kaynakları maiyetine önemli sayılabilecek miktarda asker verildiğini ve donanmanın bir hayli büyük olduğunu belirtir. Çağdaş Yunan ve İtalyan kaynakları da benzeri açıklamalarda bulunur. Dönemin kaynaklarında 80 ile 132 arasında gemi sayısı zikredilir. Ayrıca seferde kullanılmak üzere büyük topların hazır edildiği bildirilir.

Osmanlı donanması 1480 yılının Temmuz ayında Avlonya'dan hareket etti; 28 Temmuz'da Apulia'ya çıktı. Osmanlı kaynaklarında Rayke beyi olarak tanımlanan Napoli Kralı I. Ferdinand'a bağlı olan Otranto ele geçirildi (11 Ağustos). Bu sı-

Pirî Reis'in *Kitâb-ı Bahriyye*'sinde Otranto ve civarını gösteren harita (İÜ Ktp., TY, nr. 6605)

rada Otranto'yu idare eden Ferdinand'ın oğlu Calabria Dükü Alfonso şehirde de-ğildi. Tursun Bey'e göre İstanbul surlarına benzeyen Pulya surlarını aşmak için Osmanlı kuvvetleri bir müddet savaşmış, topların yardımıyla hisarı zaptetmişti. Şehre savaşıarak girildiğinden karşı koyan ileri gelenlerden bir kısmı idam edildi, bir kısmı da esir alındı. Ölenlerin sayısının abartılması tamamen kilise propandasının bir sonucudur. Şehirde kontrol sağlandıktan sonra çatışmalar sırasında harap olan şehrin surları onarıldı. Osmanlı kuvvetleri burayı bir askerî üs haline getirip etrafa seferler düzenledi ve bazı yerleri aldı. Lecce, Brindisi ve Taranto'ya akınlar yapıldı. Napoli kralı oğlunu 20.000 kişilik bir kuvvetle gönderdiyse de bunlar Osmanlı akıncıları karşısında başarılı olmadı.

Gedik Ahmed Paşa, ertesi yıl için Avlonya'dan asker toplayıp donanma desteği alarak İtalya seferini devam ettirmek istiyordu. Baharda İtalya'nın yukarısına yapılacak seferi organize etmek amacıyla Avlonya'ya geri döndü. Daha büyük bir güçle geri geleceğini bildirip kimsenin yerini terketmemesini emretti. Hayreddin Bey kumandasındaki 8000 askeri burada bıraktı. Ancak Avlonya'da iken Fâtih Sultan Mehmed'in ölüm haberi geldi. Bayezid'in tahta çıkmasının ardından Gedik Ahmed Paşa tebrik için İstanbul'a geldi ve bir daha Otranto'ya dönemedi. Fâtih'in ölüm haberi İtalya'ya ulaştığında Napoli kralı Türkler'in İtalya yayılmasını önlemek için iki farklı yol izledi. Bir yandan Arnavutluk'taki isyancıları kışkırttı ve destekledi; bir yandan da damadı Macar Kralı Matyas Korven'den yardım isteyerek Osmanlılar'ın dikkatini farklı bir alana kaydırmaya çalıştı. Girişimleri sonuç verdi, Arnavutluk isyanı Otranto-Avlonya-İstan-

bul arasındaki bağlantıyı engelledi. Macar kralının sınır hattına gönderdiği kuvvetler bazı başarılar elde etti. Otranto'da kalan 8000 kişilik Osmanlı gücüne karşı Napoli kralının emriyle harekete geçen yerli birlikler şehri muhasara etti. Aragon kralının gönderdiği kırk gemiyle hisar denizden de kuşatıldı. Kuşatma altı ay kadar devam etti. Otranto'daki askerlerin direnişi sürdüyse de çekilen yiyecek sıkıntısına su kıtlığı da eklenince teslim oldular. Otranto, Osmanlı birliklerinin burayı boşaltması üzerine elden çıktı (10 Eylül 1481). İbn Kemal ve Angiolello'ya göre esir alınan Osmanlı askerleri daha sonra Napoli kralının ordusuna katıldı.

II. Bayezid'in tahta çıkması ve Cem Sultan'ın taht iddiası sebebiyle Otranto ile gereği gibi ilgilenilmediği görüşü tam olarak doğru değildir. Zira Bayezid tahta hâkim olduktan sonra, kendisini desteklemekte tedbirli davranan ve Yenişehir'de mağlûp ettiği Cem Sultan'ı yakalayamayan Gedik Ahmed Paşa yerine İtalya ve Arnavutluk'la ilgilenmesi için Rumeli Beylerbeyi Hadım Süleyman Paşa'yı görevlendirmişti. Ancak Napoli kralının destek verdiği Arnavut âsilerin çıkardığı isyan neticesinde beklenen sonuç elde edilemedi. Epir ve Arnavutluk'ta hâkimiyet bir süreliğine, Güney İtalya'da ise tamamen kaybedildi. Buna rağmen II. Bayezid'den çekinen Napoli kralı bir elçi göndererek barış yapma arzusunu bildirdi. Elindeki Osmanlı askerlerini, mühimmat ve erzakı barış karşılığında teslim etmeye söz verdi. Otranto'daki Osmanlı hâkimiyeti sadece on üç ay sürdü. Fâtih'in Güney İtalya yanında Kuzey İtalya'nın da zaptedilmesine yönelik projesi ölümü üzerine gerçekleşmemiş oldu. Otranto Seferi neredeyse bütün hıristiyan dünyasını endişeye sevkeden vahim bir olay haline geldi. İtalya'da bu yüzden büyük bir panik

çıkış, daha sonra bu konuda destanlar, epik hikâyeler yazılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

TSMA, nr. 3972, 6066, 6927; Tursun Bey, *Târih-i Ebû'l-Feth* (haz. A. Mertol Tulum), İstanbul 1977, s. 178-179; *Oruç Beğ Tarihi: Giriş, Metin, Kronoloji, Dizin, Tıpkıbasım* (haz. Necdet Öztürk), İstanbul 2007, s. 132; Neşri, *Cihannümâ* (haz. Necdet Öztürk), İstanbul 2008, s. 366; G. M. Angiolello, *Fatih'in İçoğlanı Anlatıyor: Fatih Sultan Mehmed 1451-1481* (haz. M. Hüdaî Şentürk), İstanbul 2011, s. 115-117, 174-176; İbn Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osmân*, VII. Defter, s. 507-520; Âfî Mustafa Efendi, *Kühû'l-Ahbar II: Fâtih Sultân Mehmed Devri: 1451-1481* (haz. M. Hüdaî Şentürk), Ankara 2003, s. 173; Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-kibâr* (haz. İdris Bostan), Ankara 2008, s. 71; Münecimbaşı, *Câmiü'd-düvel: Osmanlı Tarihi, 1299-1481* (haz. Ahmet Ağırakça), İstanbul 1995, s. 294-296; *Anonim Osmanlı Kroniği: 1299-1512* (haz. Necdet Öztürk), İstanbul 2000, s. 130; *Otranto 1480*, Galatina 1986; Selahattin Tansel, *Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askerî Faaliyeti*, İstanbul 1999, s. 217-222; Franz Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı* (trc. Dost Körpe), İstanbul 2003, s. 335-340; İdris Bostan, "Fatih Sultan Mehmed ve Osmanlı Denizciliği", *Başlangıçtan XVII. Yüzyılın Sonuna Kadar Türk Denizcilik Tarihi* (ed. İdris Bostan – Salih Özbaran), İstanbul 2009, I, 85-95; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Otranto'nun Zaptından Sonra Napoli Kralı ile Dostluk Görüşmeleri", *TTK Belleten*, XXV/100 (1961), s. 595-608; Tayyib Gökbilgin, "Napoli Kralı Tarafından II. Bayezid ve Ahmed Paşa'ya (Gedik) Gönderilen Mektupların Türkçe Suretleri ve Diğer İlgili İki Mektup", *POF*, XXII-XXI-II (1972-73), s. 33-59; K. W. Treptow, "Albania and the Ottoman Invasion of Italy, 1480-1481", *St.A*, XXVII/1 (1990), s. 81-105; K. Giakoumis, "Osmanlıların Otranto ve Apulia Seferi (1480-1481)", (trc. Kürşat Akpınar), *Türkler* (nşr. Hasan Celal Güzel v.dğr.), Ankara 2002, IX, 373-382; I. R. Cassetta – E. Ercolino, "La prise d'Otrante (1480-81), entre chrétiennes et turques", *Turcica*, XXXIV, Paris 2002, s. 255-275; Haldun Eroğlu, "Mehmet II's Campaign to Italy (1480-1481)", *Mediterranean Journal of Humanities*, I/2, Antalya 2011, s. 127-134; Hedda Reindl Kiel, "Gedik Ahmed Paşa", *DİA*, XIII, 543.

 METİN ZİYA KÖSE